

BOŞANMAYA BAĞLI MANEVİ TAZMİNAT

Yazımızda manevî tazminatın amacını ve bir takım ilke sınırlarını belirledikten sonra yine Yargıtay kararları ışığında şartlarına göz atacağız.

Genel olarak kişilik hakları saldırıya uğrayan taraf mahkemen bu saldırının durdurulması ve akabinde telafisi taleplerinde bulunabilir. Özel olarak ise eşler arasındaki evlilik birliği boşanma ile sonuçlandığı takdirde bu neticeye bağlı olarak manevî tazminat talebi gündeme gelir. Zira evlilik birliğinin bitmesi ile birlikte taraflarda buna bağlı bir takım üzüntü, elem, ızdırap ile manevî olarak yıpranma da gerçekleşecektir. Aynı zamanda aile bütünlüğü de ağır şekilde sarsılmış olacaktır. Bu bakımlardan boşanmaya bağlı manevî tazminat talebi, haksız fiil tazminatının özel bir şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.^[1]

Boşanmaya bağlı manevî tazminat talebinin amacı; kişiye yaşatılan cefa, elem, üzüntü, ızdırap ile zarara uğrayan tarafı manevî olarak teskin ve tatmin etmek ve zararı bir nebze olsun dindirmeye yöneliktir. Bununla birlikte manevî tazminat talebi zarara uğrayanın zenginleşme aracı olarak kullanılamaz. Başka bir deyişle, mağduriyetimi kâra dönüştüreyim düşüncesine hukukumuz destek vermemektedir. Keza manevî tazminat cezalandırma aracı olarak da kullanılamaz.^[2]

Manevî tazminatın amacını ve bir takım ilke sınırlarını belirledikten sonra yine Yargıtay kararları ışığında şartlarına göz atacağız. Manevî tazminat talep edilirken kanunda sayılan şartlar ve yargı içtihatları neticesinde oluşmuş diğer bir takım şartların iyi değerlendirilmesi gereklidir. Zira evlilik birliği boşanma ile neticelenen hemen herkesin manevî olarak yıpranacağı, zedeleneceği aşikârdır. Ancak herkes manevî tazminata doğrudan hak kazanamamaktadır.

Boşanmaya bağlı manevî tazminat 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 174. Maddesinin 2. fıkrasında şöyle ta-

nımlanmıştır: "...Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir."

Madde metninde ilk bakışta görülen şartlar; kişilik hakkının saldırıya uğraması, kusurun diğer tarafta olması ve bu maddeye göre tazminatın boşanmadan kaynaklanmasıdır.

...Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.

Doktrinde ele alındığı şekliyle boşanmaya bağlı manevî tazminat şartlarını maddi ve şekli olarak ikiye ayırıyoruz.

Maddi şartlar; tazminat isteyen tarafın kusursuz ya da az kusurlu olması, zarar verilmiş olması, illiyet[nedensellik] bağı olması ve hukuka aykırılık olmasıdır.^[3]

Manevî tazminat isteyen taraf boşanma sebebi ile kişilik hakları saldırıya uğrayan taraftır. Hiç kimse kendi kusurundan meydana gelecek neticeden istifade edemeyeceğine göre manevî tazminat talep eden tarafın da kusursuz ya da en azından daha az kusurlu olması gayet tabiidir.

Diğer bir deyişle boşanmaya sebep olan olaylarda eşit kusurlu, ağır kusurlu ya da tam kusurlu olan tarafın manevî tazminat talebi reddedilecektir.^[4]

Doktrin ve uygulamada manevî tazminata hükmedilebilecek bir takım sebepler şöyle sıralanabilir; taraflardan bir tanesinin bir başkası ile yaşaması,^[5] eşin diğer eşe beddua etmesi,^[6] cinsel ilişkinin koca tarafından kurulmaması,^[7] eşlerden bir tanesi diğer eşini istememesi,^[8] eşlerden bir tanesinin diğer eşini hastalığı ve tedavisi ile ilgilenmemesi,^[9] eşlerden biri diğer eşe iftirada bulunması,^[10] kocası tarafından kadının kürtaja zorlanması,^[11] eşlerden bir tanesinin diğerini sadakatsizlik ile suçlaması,^[12] eşlerden biri her ne sebeple olsun diğer eşe şiddet uygulaması,^[13] eşlerden biri diğer eşini evden kovarak uzaklaştırması,^[14] kadının evde kapalı tutulup yakınları ile görüşmesinin engellenmesi^[15] gibi hallerin varlığı ve manevî tazminat talebi için diğer şartların varlığı halinde manevî tazminata hükmedilebilir. Ancak şunu da ilave etmeliyiz ki yukarıda saydığımız bu haller sınırlı sayıda değildir. Boşanmaya sebep olan her olay hâkim tarafından değerlendirilecek ve kişilik hakkına zarar verdiğine kanaat getirilirse diğer şartların sağlanması halinde manevî tazminata hükmedilebilecektir.

Zarar kavramı, manevî tazminat talep eden tarafın kişisel haklarının-değerlerinin zedelenmesi, hırpalanması şeklinde izah edilebilir. Kişilik hakları şahsa sıkı sıkıya bağlı olan, onu toplumdaki diğer kişilerden ayıran; şeref, haysiyet, beden ve ruh sağlığı, ismi gibi hakları ve değerleri ifade eder. Bu bağlamda zarar, kişinin bu haklarına ve değerlerine dışarıdan yapılan saldırı neticesinde kişinin uğradığı elem, üzüntü, ızdıraptır.^[16] Eski

medeni kanun zamanında bu zedelenmenin ağır şekilde olması aranırken, yürürlükteki 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre zedelenmenin ağır şekilde olması gerekmemektedir.^[17]

Diğer bir deyişle zedelenmenin derecesi manevî tazminat talep etmek bakımından önemli değildir. Ancak bu derece manevî tazminatın miktarını etkileyecektir.^[18]

Zarar kavramı da hâkim tarafından her olay ve taraflar için ayrı olarak değerlendirilecektir. Örnek vermek gerekirse; zina eden eşin diğer eşin kişilik haklarına ağır şekilde zarar verdiği genel olarak kabul edilir, ancak bazı eşlerin bu durumu umursamaması da muhtemeldir.^[19]

İlliyet (Nedensellik) bağı ise; boşanmaya sebep olan olay ya da olaylar ile manevî zarar arasında uygun bir bağı (nedensellik bağı) bulunmasıdır. Örnek vermek gerekirse, eşinin zina etmesi yüzünden boşanan kadının uğradığı sadakatsizliğin neticesinde manevî olarak elem, acı, ızdırap duyması gayet tabiidir. Bu durumun ispat edilmesi halinde zarar ile boşanmaya sebebiyet veren olay arasında uygun illiyet bağı kurulmuş olacaktır.^[20]

Son maddî unsur ise boşanmaya sebebiyet veren davranışların hukuka aykırı olmasıdır. Hukuka aykırılık bakımından kişilik haklarına saldırı; fiziki kişiliğe saldırı, manevî kişiliğe saldırı, sosyal kişiliğe saldırı ve diğer sebepler olarak sıralanabilir. Yukarıda bahsettiğimiz üzere, yine sınırlı sayıda hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Zira insan ve toplum devamlı surette değişmektedir. Fizikî kişiliğe saldırıya örnek olarak cinsel ilişki kurulmaması verilebilir.^[21] Eşin ya da çocuğun hastalığı ile ilgilenilmemesi başka bir örnektir.^[22] Yukarıda verdiğimiz

Kadın ve Aile

Av. ABDULLAH SELİM BABAOĞLU

örneklerden devam edecek olursak; kürtaja zorlama, şiddet uygulama, cinsel istismar, olağan dışı cinsel ilişki fizikî kişiliğe saldırıya verilebilecek örneklerdendir.^[23]

Manevî kişiliğe saldırıya ise sadakatsizlik ki genel olarak erkek tarafından yapılan bir fiildir. Tarafın eşini istemediğini söylemesi, eşini evden kovması, yine genellikle erkekler tarafından yapılan bir davranıştır. Bunların yanı sıra hakaret (mesaj ile gönderilmiş olsa bile diğer

şartları sağlıyorsa) varsa, aşağılanma varsa, tehdit varsa, doğumda ilgi gösterilmemişse vb. sebeplerden ötürü manevî tazminata hükmedilebilir.^[24]

Eşin sosyal bütünlüğüne, mevkisine, kültürel değerlerine yönelik saldırı varsa örneğin; beddua edilmişse, iftira edilmişse, diğer eş sadakatsizlik gibi ithamlarla suçlanmışsa, eşin ailesi istenmemişse, dedikodu çıkarmışsa vb., manevî tazminata hükmedilebilir.^[25]

İlk bakışta hukuka aykırılık durumu gibi görünen ancak Yargıtay nezdinde hukuka aykırılık sayılmayan haller de mevcuttur.

Yukarıda saydığımız durumların dışında ilk bakışta hukuka aykırılık durumu gibi görünen ancak Yargıtay nezdinde hukuka aykırılık sayılmayan haller de mevcuttur. Bu hallerde de birkaç örnek vermek yerinde olacaktır. Bağımsız konut açılmaması hukuka aykırı görülmemiştir. Sadece boşanma sebebi ile de eşin kişilik haklarının saldırıya uğradığından söz edilemez, yani sadece boşanma bir hukuka aykırılık sebebi olamaz.^[26]

Keza barışmadan önceki olaylar da manevî tazminata esas olamaz. Birçok Yargıtay kararında dövme/darp olayından sonra barışma gerçekleşti ise ya da evlilik hayatında dövme/darp hoş görülüyorsa, evlilik birliği bütün bunlara rağmen devam ediyorsa manevî tazminata hükmedilemeyeceği gerekçesi ile manevî tazminat talebi reddedilmiştir.^[27]

Boşanmaya bağlı manevî tazminat davalarında maddi şartlar kısaca bunlardan ibarettir. Bunun dışında bir de şekli şartlar mevcuttur.

Şekli şartlar; manevî tazminat talebinin olması, tazminat talebinin süresinde olması ve evliliğin boşanma ile neticelenmesinden ibarettir.^[28]

Yazımıza konu olan manevî tazminat, boşanmaya bağlı, boşanmanın fer'i sonuçlarındandır. Dolayısı ile ortada bir boşanma davası yoksa manevî tazminatın bu özel türü talep edilemez. Bu bakımdan manevî tazminat ta-

lebi boşanma davası devam ederken veya davadan ayrı olarak talep edilebilir.^[29] Ancak talep olmadan hâkim kendiliğinden manevî tazminata hükmedemez. Boşanma davası devam ederken yazılı olarak mahkemeye verilecek bir dilekçe ile ya da duruşma esnasında talep edilip tutanağa geçirilmek sureti ile manevî tazminat talebinde bulunulmalıdır.

Manevî tazminat talebi para cinsinden olmalı, talep açık bir biçimde dile getirilmeli, başka deyişle belirsizlik olmamalıdır. Manevî tazminat talebi sonradan artırılamaz, davanın ıslahı ile dahi olsa manevî tazminat talebinin artırılması mümkün değildir.^[30] Bu sebepten ötürü istenecek tazminatın miktarı iyi düşünülüp karar verilmelidir.

En çok karşılaşılan sorulardan bir tanesi ise anlaşmalı boşanmadan sonra manevî tazminat talebinin mümkün olup olmadığıdır. Hemen söylemek gerekir ki anlaşmalı boşanmada hâkim boşanmanın mali sonuçları hakkında da karar vermektedir. Manevî tazminat da boşanmanın mali sonuçlarındandır. Dolayısı ile anlaşmalı boşanma içerisinde manevî tazminat meselesi de halledilmiş olacaktır. Bu sebepten ötürü anlaşmalı boşanma kararı kesinleştikten sonra manevî tazminat talep edilemez.^[31]

Süre bakımından boşanma davası içinde manevî tazminat boşanmanın her aşamasında istenebilir. Boşanma kararı verilinceye kadar dava içerisinde isteme hakkı devam etmektedir.

Boşanma kararı verildikten sonra ise 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 178. Maddesine göre ancak boşanma hükmü kesinleştikten sonra 1 yıl içerisinde boşanmaya bağlı manevî tazminat talep edilebilir. Başka bir deyişle boşanma kararı kesinleştikten 1 yıl sonra artık manevî tazminat talebinde bulunulamaz. Bunun sebebi ise evliliğin bitmesinden sonra tarafların yıllar sonra tekrar tekrar karşılaşmasına mani olmaktır.^[32]

Yine en çok sorulan sorulardan bir tanesi manevî tazminatın miktarı hususundadır. Evliliğin sona ermesi ile diğer tarafa kinlenen, diğer taraftan zarar gören, mağdur olan, belki sosyal mevkiini kaybeden taraf; diğer tarafı manevî tazminat ile adeta cezalandırmak istemektedir. Ancak manevî tazminat miktarında en büyük ölçü tazminat talep edeni zenginleştirmemektir. Hâkim, Türk Medeni Kanunu'nun kendisine verdiği takdir yetkisini kullanırken, boşanmaya sebep olan olayların ağırlığı, oluş şekli, tarafların kusur oranları, tarafların sosyal

ve ekonomik durumları, yaşları, evliliğin devam süresi ve diğer bir takım unsurları değerlendirip bir miktar hükmedecektir.^[33] Elbette ki bu miktar manevî tazminat talep edenin istediği miktardan fazlası olamaz.

Evlilik birliğinin boşanma ile sonuçlanması, son şekli şartımızı oluşturur diyebiliriz. Şöyle ki açılmış bir boşanma davası reddedilmişse, tabii olarak buna bağlı bir manevî tazminat talep edilemez. Zira evlilik devam etmektedir. Bazen boşanma davasında hâkim ayrılık kararı da verebilir. Ayrılık kararı, ortak hayatın tekrar kurulma ihtimali varsa verilebilen bir karardır.

Manevî tazminat miktarında en büyük ölçü tazminat talep edeni enginleştirmemektir.

Ayrılık kararı ile boşanma kararı farklı olup ayrılık kararında eşlerin belli müddetler zarfında ayrı yaşamalarına karar verilir. İşte bu durumda da manevî tazminat talep edilemez.^[34]

Sonuç olarak, boşanmış olan taraflardan her ikisi de manevî bir yıpranmaya maruz kalmaktadırlar. Bu yıpranmanın karşılığında diğer taraftan para talep edilmesi bir nebze olsun teskin edici görünmektedir.

Kadın ve Aile

Av. ABDULLAH SELİM BABAĞLU

Kaynakça

Gençcan, Ömer Uğur: Boşanma Tazminat Nafaka Hukuku Bilimsel Açıklama ve İctihatlar, Ankara, Yetkin Yayınları, 2010.

Of, Emine Serin: Boşanma Davalarında Manevî Tazminat, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2012, [Çevrimiçi] <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:6c0RRSn9Y5kJ:www.taa.gov.tr/indir/bosanma-davalarinda-manevi-tazminat-bWFrYWxlFDI1NzU1LWUzZDE0LTRmYjAxLTE0YjI0LnBkZnwxODU/+&cd=4&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, 09 Mart 2016.

Yargı kararları

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 07/03/2005 tarihli, 16151 Esas ve 3304 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 09/12/2004 tarihli, 13153 Esas ve 14768 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 02/12/2004 tarihli, 163120 Esas ve 14368 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 20/10/2004 tarihli, 10860 Esas ve 12164 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 16/03/2005 tarihli, 2265 Esas ve 4107 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 05/0/2004 tarihli, 4718 Esas ve 5863 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 08/03/2004 tarihli, 2065 Esas ve 2873 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 07/06/2004 tarihli, 6346 Esas ve 7332 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 27/01/2004 tarihli, 389 Esas ve 1009 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 12/09/2005 tarihli, 9455 Esas ve 11854 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 26/03/1998 tarihli, 2277 Esas ve 3685 Karar sayılı kararı

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 01/05/2007 tarihli, 4794 Esas ve 1776 Karar sayılı kararı. (Yayınlanmamıştır)

 @selimbabaoglu <https://m.facebook.com/babaogluhukuk/>

Notlar

- [1] Emine Serin Of, "Boşanma Davalarında Manevi Tazminat", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2012, [Çevrimiçi] <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:6c0RRSn9Y5kJ:www.taa.gov.tr/indir/bosanma-davalarinda-manevi-tazminat-bWFrYWxlFDI1NzU1LWUzZDE0LTRmYjAxLTE0YjI0LnBkZnwxODU/+&cd=4&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, 09 Mart 2016.
- [2] A.e.
- [3] Ömer Uğur Gençcan, Boşanma Tazminat Nafaka Hukuku Bilimsel Açıklama ve İctihatlar, Ankara, Yetkin Yayınları, 2010, s. 857.
- [4] A.e.
- [5] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 07/03/2005 tarihli, 16151 Esas ve 3304 Karar sayılı kararı.
- [6] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 09/12/2004 tarihli, 13153 Esas ve 14768 Karar sayılı kararı.
- [7] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 02/12/2004 tarihli, 163120 Esas ve 14368 Karar sayılı kararı.
- [8] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 20/10/2004 tarihli, 10860 Esas ve 12164 Karar sayılı kararı.
- [9] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 16/03/2005 tarihli, 2265 Esas ve 4107 Karar sayılı kararı.
- [10] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 05/0/2004 tarihli, 4718 Esas ve 5863 Karar sayılı kararı.
- [11] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 08/03/2004 tarihli, 2065 Esas ve 2873 Karar sayılı kararı.
- [12] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 07/06/2004 tarihli, 6346 Esas ve 7332 Karar sayılı kararı.
- [13] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 27/01/2004 tarihli, 389 Esas ve 1009 Karar sayılı kararı.
- [14] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 12/09/2005 tarihli, 9455 Esas ve 11854 Karar sayılı kararı.
- [15] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 26/03/1998 tarihli, 2277 Esas ve 3685 Karar sayılı kararı.
- [16] Of, a.g.e.
- [17] Gençcan, a.g.e., s.865-866.
- [18] Of, a.g.e.
- [19] Of, a.e.
- [20] Gençcan, a.g.e., s.865-867.
- [21] A.e., s. 869.
- [22] A.e., s. 872.
- [23] A.e., s. 874-877.
- [24] A.e., s. 877-878.
- [25] A.e., s. 888-891.
- [26] A.e., s. 892-893.
- [27] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, 01/05/2007 tarihli, 4794 Esas ve 1776 Karar sayılı kararı. (Yayınlanmamıştır), [Of, a.g.e.].
- [28] Gençcan, a.g.e., s.901.
- [29] A.e., s. 901.
- [30] A.e., s. 901-905.
- [31] A.e., s. 906.
- [32] A.e., s. 908-909.
- [33] Of, a.g.e..
- [34] Gençcan, a.g.e., s. 910.